

ביאור בדרך אפשר

היריעות ולא הקרשים ומסקנת הגמרא³ היא, כפי שמוכן ממסקנת
הגמרא במסכת שבת "דאמר קרא⁴ שאמר המקרא, הפסוק, ועשית
קרשים למשכן, ומלשון הכתוב משמע משכן קרוי משכן, שרק
המשכן עצמו נקרא 'משכן' ואין קרשים שעשויים למשכן קרויין

משכן", הינו, שעקר המשכן
הוא היריעות שנעשו לכיסוי
המשכן, כמו שכתוב⁵ ואת

המשכן תעשה עשר יריעות
וגו', ומלשון פסוק זה מוכן
שהיריעות הן המשכן עצמו ואלו

האדנים שרק שימשו יסוד ותמיכה
לכתלים היו בתחתית המשכן,
בחלק הכי נמוך של מבנה המשכן,

שהאדנים עמדו על-גבי העפר
שבקרקע המשכן, ועליהם על
גבי האדנים היו הקרשים,

ועליהם על גבי הקרשים
היריעות, היריעות
התחתונות, ועליהן על גבי

היריעות התחתונות יריעות עזים,
ועליהן על גבי יריעות העזים
עורות אילים מאדמים

ועורות תחשים, שמהם מסדר
הדברים במשכן מלמטה למעלה
מוכן שהאדנים הם הדרגה

היותר תחתונה שבמשכן⁶
אפילו למטה מהקרשים, כמבואר
לעיל. וכשם שהאדנים הם תחתית

המשכן כפשוטו, כן הוא גם
בבחינות הרוחניות דסדר
השתלשלות של האור האלוהי

היורד מלמעלה למטה ומשתלשל
מדרגה לדרגה הנרמזות אותן
בחינות ועניינים בסדר השתלשלות'

הרמזות בפרטי העניינים
שבמשכן, שגם בהן סדר הדברים
הוא שהאדנים רומזים על

הבחינה היותר תחתונה מבין
הבחינות בסדר השתלשלות' הרמוזות
בפרטי המשכן, כפדוע⁷ בתורת הסוד

שאדנים הוא מלשון שם
אדני משמות הקודש של הקדוש-

ברוך הוא, שענינו של שם זה

בתחילת פרשת כי תשא, בפסוקים הנקראים ב'שבת פרשת שקלים', נאמר:
כי תשא כאשר תרצה למנות את ראש בני ישראל גו' ולדעת את
מספרם זה יתנו גו' כל אחד ואחד מבני ישראל מכן עשרים שנה ומעלה
מחצית השקל וגו' והנתינה היא כדי לכפר על נפשותיכם¹.

הנה במחצית השקל האמורה
בפסוקים אלה ישנם שני עניינים
שונים.

ענין אחר, בתחלת נדבת בני
ישראל את כל החומרים שהיו דרושים

עבור בניית המשכן שנתנו כל
אחד ואחד מחצית השקל
ומהם ממטבעות אלה נעשו

האדנים שהיו עשויים נחושת ובהם
נקבעו קרשי המשכן, כמפורט בפרשת
תרומה.

וענין שני במחצית השקל, היה
מאוחר יותר משהוקם כבר
המשכן שנתנו כל אחד

מחצית השקל כדי לקנות מהן
מכסף זה קרבנות צבור של כל
שנה ושנה² כדי שלכל אחד ואחד

יהיה חלק בקרבנות הציבור.
וצריך להבין שיכוונת שני
העניינים שבמחצית השקל,

אדנים וקרבנות, דלכאורה
הם עניינים שונים ומבדלים
זה מזה בתכלית היינו שונים

לחלוטין, כפי שממשיך ומפרט.
דהנה, האדנים שהיו מונחים על
הקרקע הם החלק היותר

תחתון במשכן, ועד תחתון עד
כדי כן שאינם מעקר המשכן,
אלא רק יסוד המשכן, יסוד

שמעליו נמצאים החלקים העיקריים
והמרכזיים של המשכן שהרי
המשכן עצמו הוא הקרשים

שמהם עשויים כתלי המשכן
והיריעות מהן עשוי גג המשכן
והכתלים והכיסוי הם עיקר המשכן

בעוד שהאדנים הם רק יסוד ותמיכה,
ואס-כן הם נחותים מהמשכן עצמו,
ומבין השניים עצמם, הקרשים

והיריעות, עיקר המשכן הוא דוקא

בס"ד. שבת פרשת משפטים,

פרשת שקלים, מברכים החודש

אדר, ה'תשכ"ט

(הנחה בלתי מוגה)

כי תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו'
מחצית השקל וגו' לכפר על נפשותיכם¹.

הנה במחצית השקל ישנם שני עניינים. ענין
אחד, בתחלת נדבת המשכן שנתנו כל אחד

ואחד מחצית השקל ומהם נעשו האדנים. וענין
שני, משהוקם המשכן שנתנו כל אחד מחצית

השקל לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה
ושנה². וצריך להבין שיכוונת שני העניינים

שבמחצית השקל, אדנים וקרבנות, דלכאורה
הם עניינים שונים ומבדלים זה מזה בתכלית.

דהנה, האדנים הם החלק היותר תחתון במשכן,
ועד שאינם מעקר המשכן, אלא רק יסוד
המשכן, שהרי המשכן עצמו הוא הקרשים

והיריעות, ומסקנת הגמרא³ היא, "דאמר קרא⁴
ועשית קרשים למשכן, משכן קרוי משכן, ואין

קרשים קרויין משכן", הינו, שעקר המשכן הוא
היריעות, כמו שכתוב⁵ ואת המשכן תעשה עשר

יריעות וגו', ואלו האדנים היו בתחתית המשכן,
שעמדו על-גבי העפר שבקרקע המשכן,
ועליהם היו הקרשים, ועליהם היריעות,

היריעות התחתונות, ועליהן יריעות עזים,
ועליהן עורות אילים מאדמים ועורות תחשים,
שמהם עשויים כתלי המשכן

והיריעות מהן עשוי גג המשכן
והכתלים והכיסוי הם עיקר המשכן
בעוד שהאדנים הם רק יסוד ותמיכה,

ואס-כן הם נחותים מהמשכן עצמו,
ומבין השניים עצמם, הקרשים
והיריעות, עיקר המשכן הוא דוקא

(1) ר"פ תשא (ל, יב-טו.) (2) פרש"י שם, טו. (3) שבת כח, א. (4) תרומה כו, טו. (5) שם, א. (6) ראה ביאורה"ז להצ"צ תשא (כרך ב) ס"ע תתלא. (7) לקו"ת להאריז"ל ס"פ ויקהל ור"פ פקודי.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בפסירות העניין המקביל לו בעשר הספירות העליונות (שכל האור והשפע
2 מלמעלה בא דרכן ובאמצעותן) הוא ספירת המלכות, ספירה
3 היותר תחתונה הספירה האחרונה והנחותה מבין עשר הספירות, ונמצא
4 שהן במציאות הגשמית והן בתוכן הרוחני האדנים, העניין הראשון במחצית
5 השקל האמור לעיל, הם דבר נמוך
6 ונחות.
7 ואלו ענין הקרבנות, העניין
8 השני במחצית השקל האמור לעיל,
9 הוא עקר ענינו העניין הכי עיקרי
10 והכי מרכזי של המשפך⁸, והוא
11 נושא הקרבנות ענין נעלה ביותר,
12 כמבאר ב'המשפך ההלולא'⁹
13 קבוצת מאמרי הרבי הרי"צ
14 שנתפרסמו לקראת י"ד שבט תש"י,
15 יום הסתלקותו, שקרבנות הם
16 ענין קרוב הזכות והחוששים
17 של האדם לאלוקות, כדאיתא
18 כמובא בספר הבהיר¹⁰ "אמאי
19 איקרי מדוע נקרא קרבן על שם
20 שמקרב" והכוונה לקירוב האדם
21 לאלוקות, כאמור, ועד כדי כך
22 גדולה מעלת הקרבנות, כדברי הוזהר
23 ש"רזא דקורבנא עולה עד
24 רזא דאיין סוף"¹¹. סוד הקרבן
25 עולה עד הסוד של האיין סוף (האור
26 האלוקי הלא מוגבל שלמעלה מעלה
27 מהעולמות והנבראים המוגבלים) ומכל
28 זה מובן שענין הקרבנות הוא ענין
29 נעלה מאד, ונמצא, שאדנים
30 המסמלים דרגה נמוכה ונחותה
31 וקרבנות המסמלים דברים נעלים
32 מאד הם ענינים שונים
33 ומבדלים זה מזה בתכלית,
34 וצריך להבין מהי בכל זאת
35 שכיכותם של האדנים והקרבנות זה
36 לזה, שלמרות ההבדלים הגדולים יש
37 ביניהם קשר ושייכות ולכן באים
38 שניהם ממחצית השקל.
39 (ב) גם מלבד השאלה לעיל אודות מהות הקשר בין האדנים והקרבנות
40 צריך להבין דבר נוסף בקללות ענין נתינת מחצית השקל

לקנות מהם קרבנות צבור, שעל זה על הקרבנות נאמר "לכפר
על נפשותיכם", כפירוש רש"י כאן שהקרבנות לכפרה הם
באים², שהוא ענין הכפרה על החטאים, וכידוע הפרוש¹²
בתורת הסוד, הובא גם במפרשי המקרא במה שכתוב¹ "כל העובר
על הפקודים", לפי פשוטו
הכוונה לכל הנמנה ונספר כדי לדעת
את מספרם של בני ישראל, ולפי
פנימיות הדברים הכוונה ב"כל העובר
על הפקודים" היא "מאן דעבר
על פקודי דאורייתא", מי
שעבר על פקודות ומצוות התורה
דקאי והכוונה היא על חטא
העגל¹³, שהוא חטא פללי
מצד מהותו שהרי מדובר בעבודה-זרה
ומקורו ושרש לכל החטאים,
וכמו חטא עין-הדעת שגם הוא
איננו רק חטא פרטי אלא חטא בעל
משמעות כללית, כדאיתא כמובא
בגמרא¹⁴ שבשעת חטא עין-
הדעת הטיל הנחש בחהו
זהמא לכלוך רוחני שנשאר בבני
האדם במשך השנים הבאות,
וכשעמדו ישראל על הר סיני
אוי בעקבות הגילוי האלוקי הגדול
שהיה באותה שעה של מתן-תורה,
התעלו ונטהרו ואז פסקה זהמתן,
ובחטא העגל חזרה זהמתן¹⁵
ומזה מובן שיש דמיון בין חטא עין
הדעת וחטא העגל בתור חטאים
כלליים. ואף שלא חזרה
הזהמא לגמרי בחטא העגל כמו
שהיתה בחטא עין-הדעת,
אלא הסרת הוהמא במתן-תורה לא
התבטלה לחלוטין גם בחטא העגל
כדמכרח כפי שמוכן בהכרח מזה
שגם לאחרי חטא העגל בין גופי
אמות העולם לגופי בני-ישראל להבדיל, כדברי
הגמרא¹⁴ ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה
לגופי בני-ישראל להבדיל, כדברי הגמרא¹⁴ שנאמרו שנים
רבות אחרי חטא העגל ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה

(8) ראה רמב"ם ריש הל' בית הבחירה. (9) ד"ה באתי לגני השי"ת פ"ב. (10) סימן מו (קט). וראה סה"מ תרח"ץ ע' רכו. וש"נ. (11) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב. (12) אור החיים בשם הוזהר. והוא בזוהר חדש ר"פ תשא (מג, ד). הובא בסה"מ תרס"ה ע' קפט. פר"ת ע' רסג. ועוד. וראה גם אוה"ת תשא ע' א'תמתו. ח"ח ס"ע ג'צו. (13) ראה ירושלמי שקלים פ"ב ה"ג. תנחומא תשא יו"ד. (14) שבת קמו, א. וש"נ. (15) זהר ח"א נב, א. קכו, ב. ח"ב קצג, ב. ועוד. וראה גם תניא פל"ו.

ביאור בדרך אפשר

1 זְהַמְתָּן שֶׁל חטא עַץ הַדַּעַת, אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר
 2 סִינַי - לֹא פָּסְקָה זְהַמְתָּן, מִכָּל־מְקוֹם לַמּוֹת שֶׁהוֹמָא כְּתוּצָא
 3 מִחֹטֵא הַעֲגַל פְּחוֹת חֲמוּרָה מִזוֹ שְׁכַתְּצָא מִחֹטֵא עַץ הַדַּעַת הָרִי בְּחֹטֵא הַעֲגַל
 4 חֲזָרָה הִזְהָמָא בְּמִקְצַת עַל־כָּל־פְּנִים¹⁶ וְנִמְצָא שַׁעַם כָּל הַהַבְדֵּל יֵשׁ
 5 דַּמְיוֹן מִסּוּיִים בֵּין שְׁנֵי הַחֹטָאִים.
 6 וְהִינּוּ, לְפִי שְׁחָטָא הָעֲגַל הוּא 1 זְהַמְתָּן, אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי -
 7 מַעֲיִן חֹטָא עַץ־הַדַּעַת וְכַאמֹר 2 לֹא פָּסְקָה זְהַמְתָּן, מִכָּל־מְקוֹם הָרִי חֲזָרָה הִזְהָמָא
 8 שְׁנֵיהֶם הֵם חֹטָאִים כְּלִלִים. 3 בְּמִקְצַת עַל־כָּל־פְּנִים¹⁶. וְהִינּוּ, לְפִי שְׁחָטָא הָעֲגַל
 9 וְזֶהוּ מָה שֶׁכְּתוּב גְּבִי חֹטָא 4 הוּא מַעֲיִן חֹטָא עַץ־הַדַּעַת. וְזֶהוּ מָה שֶׁכְּתוּב גְּבִי
 10 הָעֲגַל "וּבָיּוֹם פְּקָדֵי בְיוֹם 5 חֹטָא הָעֲגַל "וּבָיּוֹם פְּקָדֵי (עַל כָּל שְׂאָר הַחֹטָאִים)
 11 שֶׁהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יִזְכּוֹר וְיַעֲנִישׁ (עַל 6 וּפְקָדֵתִי" גו'¹⁷, הִינּוּ, שְׁלוּלֵי חֹטָא הָעֲגַל לֹא
 12 כָּל שְׂאָר הַחֹטָאִים) וּפְקָדֵתִי" 7 הִיְתָה הָאֶפְשָׁרוּת לְכָל־לוֹת עֲנִין הַחֹטָאִים, פִּינּוֹן
 13 הוּא יִזְכּוֹר וְיַעֲנִישׁ גַּם עַל חֹטֵא הַעֲגַל 8 שְׁחָטָא הָעֲגַל הוּא מַעֲיִן חֹטָא עַץ־הַדַּעַת שֶׁהוּא
 14 גו'¹⁷, הִינּוּ, הָרִי שֶׁהַכְּתוּב מִקְשֵׁר 9 הַשְּׂרֵשׁ וְהַסִּבָּה לְכָל הַחֹטָאִים. וְהִנֵּה, יָדוּעַ שְׁחָטָא
 15 בֵּין חֹטֵא הַעֲגַל לְשֹׂאֵר הַחֹטָאִים וְהַסִּבָּה 10 עַץ־הַדַּעַת נִשְׁתַּלְשַׁל מִמַּעֲוֵט הַיָּרֵחַ, וּמַעֲוֵט הַיָּרֵחַ
 16 הַפְּנִימִית לִכְךָ הִיא מִשׁוֹם שְׁלוּלֵי 11 נִשְׁתַּלְשַׁל מִ"שְׁבִּירַת הַכְּלִים דְּתַהוּ", וְשְׁבִירַת
 17 חֹטָא הָעֲגַל לֹא הִיְתָה 12 הַכְּלִים' נִשְׁתַּלְשַׁל מִמַּעֲוֵט וְחֶסְרוֹן הָאֹר לְמַעֲלָה
 18 הָאֶפְשָׁרוּת לְכָל־לוֹת עֲנִין 13 עַל־יְדֵי הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן (פְּמִבְּאָר בְּמִאֲמָרֵי כ"ק
 19 הַחֹטָאִים וְאִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ 14 מו"ח אֲדַמּו"ר¹⁸ וְגַם בְּמִאֲמָרֵים שְׁלִפְנֵי־זֶה¹⁹).
 20 חֹטָאִים כְּלִל, פִּינּוֹן שְׁחָטָא הָעֲגַל 15 וְעַל־פִּי־זֶה מוּבָן גְּדֵל מַעֲלַת עֲנִין מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל,
 21 הוּא מַעֲיִן חֹטָא עַץ־הַדַּעַת 16 דְּכִינּוֹן שְׁעַל־יָדוֹ נַעֲשֶׂה הַכְּפָרָה וְהַתְּקוּן עַל חֹטָא
 22 שֶׁהוּא חֹטָא עַץ הַדַּעַת הַשְּׂרֵשׁ 17 הָעֲגַל, שֶׁהוּא כְּמוֹ חֹטָא עַץ־הַדַּעַת שֶׁשְּׂרָשׁוֹ הוּא
 23 וְהַסִּבָּה לְכָל הַחֹטָאִים. 18 חֶסְרוֹן הָאֹר שֶׁל הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן, הָרִי מוּבָן
 24 וְהַסִּבָּה לְכָל הַחֹטָאִים. 19 שְׁעִנְיָן מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל מִגִּיעַ עַד לְבַחֲנִית הָאֹר
 25 וְהִנֵּה, יָדוּעַ בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת 20 שְׁלִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם, לְחַסֵּן אֶת חֶסְרוֹן הָאֹר עַל־יְדֵי
 26 שְׁחָטָא עַץ־הַדַּעַת שֶׁהוּא חֹטָא 21 הַמְּשַׁכֵּת הָאֹר שְׁלִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם. וְנִמְצָא,
 27 וְחֶסְרוֹן בְּבִרְיָא, בְּנִיגוּד רִצּוֹן הָעֲלִיוֹן 22 שְׁמִחֲצִית הַשֶּׁקֶל הוּא עֲנִין כְּלָלִי שֶׁנּוֹגֵעַ לְכָל־לוֹת
 28 נִשְׁתַּלְשַׁל מִמַּעֲוֵט הַיָּרֵחַ שֶׁאֵף 23 הָעֵבֹדָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁעִנְיָן לְפַעַל
 29 הוּא חֶסְרוֹן בְּבִרְיָא, שֶׁהִי בְּתַחֲלִילָה 24 הַמְּשַׁכֵּת הָאֹר הָאֱלֹקִי לְמַטָּה. וְזֶהוּ גַם הַקָּשֶׁר עִם
 30 בְּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵת 25 הַפְּרוּשׁ הַשְּׁנִי בְּמָה שֶׁכְּתוּב "כָּל הָעוֹבֵר עַל
 31 הַיָּרֵחַ כִּשְׁנֵי מֵאוֹרוֹת גְּדוּלִים וְרוּק בְּגַלֵּל 26 הַפְּקוּדִים", "כָּל דֶּעֶבֶר בְּיָמָא"²⁰, שֶׁהָרִי בְּקִרְיַעַת
 32 טַעַנַת הַיָּרֵחַ שֶׁאֵין שְׁנֵי מַלְכִים 27 יִם־סוּף הָיָה גְלוּי אֱלֹקוֹת בְּאֶפְסוֹן נַעֲלָה בְּיוֹתֵר,
 33 מִשְׁתַּמְשֵׁן בְּכַתֵּר אַחַד" הִיָּה מִיעוּט 28 כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב²¹ זֶה אֶ־לִי, "מִרְאֶה בְּאֶצְבְּעוֹ וְאוֹמֵר
 34 הַיָּרֵחַ, וּמַעֲוֵט הַיָּרֵחַ נִשְׁתַּלְשַׁל 29 הַמְּשַׁכֵּת הָאֹר שְׁלִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם. וְנִמְצָא,
 35 מִ"שְׁבִּירַת הַכְּלִים דְּתַהוּ", 30 בְּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵת
 36 וְ"שְׁבִירַת הַכְּלִים" שְׁעִנְיָנָה 31 הַיָּרֵחַ כִּשְׁנֵי מֵאוֹרוֹת גְּדוּלִים וְרוּק בְּגַלֵּל
 37 נִפְלְאָה" שֶׁל נִיצוּצוֹת הַקְדוּשָׁה לְמַטָּה 32 טַעַנַת הַיָּרֵחַ שֶׁאֵין שְׁנֵי מַלְכִים
 38 שֶׁם אוֹרִים נַעֲלִים, וְהִינּוּ חֶסְרוֹן בְּהַאֲרַת 33 מִשְׁתַּמְשֵׁן בְּכַתֵּר אַחַד" הִיָּה מִיעוּט
 39 הָאֹר הָאֱלֹקִי נִשְׁתַּלְשַׁל מִמַּעֲוֵט וְחֶסְרוֹן הָאֹר לְמַעֲלָה עַל־יְדֵי 34 הַמְּשַׁכֵּת הָאֹר שְׁלִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם. וְנִמְצָא,
 40 הַצְּמִצּוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאוֹר הָאֵין־סוּף כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהִיּוֹת בְּרִיאָה שֶׁל 35 הַפְּרוּשׁ הַשְּׁנִי בְּמָה שֶׁכְּתוּב "כָּל הָעוֹבֵר עַל
 41 עוֹלָמוֹת וְנִבְרָאִים מוּגַבְלִים וּמְצוּמְצִמִים וְגַם זֶה, כְּמוּבָן, חִסְרוֹן וְהַעֲלֵם עַל 36 יִם־סוּף הָיָה גְלוּי אֱלֹקוֹת

ביאור בדרך אפשר
 האור האלוקי (פמבאר במאמרי כ"ק מו"ח כבוד קדושת מורי וחמי
 אדמו"ר¹⁸ הרבי הרי"צ וגם במאמרים של רבותינו נשיאנו
 שלפני־זה¹⁹).
 ועל־פי־זה לפי האמור לעיל בחומרת החטאים בכלל וחטא העגל בפרט
 מובן גדל מעלת ענין מחצית השקל, דכיון שעל־ידו
 באמצעות הנתינה של מחצית השקל נעשה הכפרה והתקון על
 חטא העגל, שהוא חטא כללי וחטא חמור כמו חטא עץ־
 הדעת ששרשו הוא חסרון האור של הצמצום הראשון,
 כמבואר לעיל, הרי מובן שענין מחצית השקל מגיע עולה ויש
 לו נגיעה למעלה ביותר עד לבחינת האור שלפני
 הצמצום, לתקן את חסרון האור האינסופי שצומצם ונסתלק
 בצמצום הראשון על־ידי המשכת האור שלפני הצמצום מהדוש
 בוכות הכפרה שנפעלת על־ידי מחצית השקל.
 ונמצא, שמחצית השקל הוא לא רק מצווה פרטית אלא ענין
 כללי שנוגע לכללות העבודה בקיום התורה ומצות שענין
 הכללי של התורה והמצוות הוא לפעל המשכת והתגלות האור
 האלקי העליון שיאיר ויתגלה למטה.
 וזהו גם הקשר של המבואר כאן עם הפרוש השני במה
 שכתוב "כל העובר על הפקודים", המובא בתלמוד
 ירושלמי, "כל דעבר בימא"²⁰, כל שעבר בים, היינו כל בני ישראל
 שעברו בים־סוף שהרי בקריעת ים־סוף היה גלוי אלקות
 ביותר, בעולם הזה באופן נעלה ביותר, כמו שכתוב²¹ במדרש (והובא
 בפירוש רש"י על התורה) בפירוש הכתוב בשרה שאמרו בני ישראל
 לאחר שעלו מן הים "זה א־לי", "מראה באצבעו ואומר

(16) ראה לקו"ש חכ"א ע' 151 הערה 52. וש"נ. 17) תשא לב, לד ובפרש"י – מסנהדרין קב, סע"א. 18) ד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך. סה"מ תרצ"א ע' שיו ואילך). 19) סה"מ תרס"ד (הוצאת תשנ"ד) ס"ע קפז ואילך. 20) ירושלמי שקלים שם. וראה אוה"ת תשא ע' א'תתלא. סה"מ תרס"ח ע' קמ. המשך תער"ב ח"ב ע' תתעד. 21) בשלח טו, ב.

ביאור בדרך אפשר

1 זֶה"22, כלומר, הגילוי היה כל כך גדול, ברור ומוחשי כמו דבר גלוי
 2 לעין שאפשר להצביע עליו ולומר עליו "זה"
 3 (וכמו שדרשו חכמינו ז"ל על הכתוב "ידבר משה אל ראשי המטות... זה הדבר
 4 אשר צוה ה'" ש"משה רבנו נתבא ב"זה", היינו לשון שבו מתייחסים לדבר
 5 שנראה בבירור, כי משה רבנו ראה את
 6 מראה הנבואה ב"אספקלריא" (זכוכית)
 7 המאירה שאינה מסתירה על האור,
 8 בשונה משאר הנביאים שהתבאר
 9 בלשון "כה אמר ה'" ו"כה" הוא לשון
 10 שבו מתייחסים לדבר שנראה מרחוק, כי
 11 הם ראו את הנבואה ב"אספקלריא"
 12 שאינה מאירה אלא מסתירה על בהירות
 13 (האור) ועד כְּדִי כֵן, ש"רֵאֶתָהּ
 14 שִׁפְחָה עַל הַיָּם גִּילּוֹי אֲלוּקוֹת נַעֲלָה
 15 כֹּל כִּי מָה שְׁלֵא רָאָה הַנְּבִיאִי
 16 יְחֻזְקָא לֶבֶן בּוּזִי" גְּדוּל
 17 שִׁבְנֵי־אִיִּים²³, וגם מזה מובן שגילוי
 18 האלוקות בקריעת ים-סוף היה באופן
 19 נעלה מאד שְׁזָהוּ גִילּוֹי בְּקִרְיעַת ים-
 20 סוּף פְּלִלוֹת עֲנִין הַמְּשַׁכֵּת הָאוֹר
 21 הָאֱלֹקִי מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה.
 22 וְעַל-פִּי־זֶה לאור המבואר לעיל על
 23 מעלת מחצית השקל שגורמת המשכת
 24 ויגילוי אור אלוקי נעלה ביותר מלמעלה
 25 למטה, צָרִיף לְהִבִּין שְׂיִכּוֹת
 26 מִחֲצִית הַשְּׁקָל לְעֲנִין
 27 הַקְּרִבְנוֹת (שִׁמְמַחֲצִית הַשְּׁקָל
 28 קִנּוּ קְרִבְנוֹת צְבוּר שֶׁל כָּל
 29 הַשְּׁנָה ומזה מובן ששני הדברים
 30 קשורים בקשר פנימי), דְּהִנֵּה, דְּרִיעַ
 31 שִׁקְרָבְנוֹת עֲנִינָם הוּא הַעֲלָא
 32 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, היינו גילוי
 33 אלוקות בעולם לא בדרך של המשכה
 34 מלמעלה, מצד האלוקות, למטה אל
 35 האדם והעולם, אלא בדרך של התעלות
 36 העולם והאדם והתקרבותם לאלוקות
 37 מלמטה למעלה ועל זֶה נֶאֱמַר²⁴
 38 בנבואת הושע חֶסֶד חִפְצָתִי וְלֹא
 39 זָבַח, והטעם הפנימי לכך שהקדוש-ברוך-הוא רוצה במעשי המצוות
 40 ("חסד"), הממשיכים אלוקות מלמעלה למטה, יותר מאשר בעבודת הקרבנות
 41 (זבח") הוא לְפִי ש"זָבַח" (קְרִבְנוֹת) עֲנִינּוּ הַעֲלָא מִלְּמַטָּה
 42 לְמַעְלָה, וְתַכְלִית הַפְּנֹנָה העליונה והמטרה של הבריאה היא בְּעֲנִין

ביאור בדרך אפשר

43 הַהִמְשָׁכָה והגילוי מלמעלה לְמַטָּה דוֹקָא, שְׁזָהוּ עֲנִין ה"חֶסֶד"
 44 שעניינו הוא הארה, גילוי והשפעה (וְהִינוּ, שְׂאָף שִׁישְׁנו הַרְצוֹן
 45 העליון גַּם בְּעֲנִין הַהֲעֲלָא דְקְרִבְנוֹת, ובוודאי גם ההתקרבות
 46 לאלוקות בדרך מלמטה למעלה היא לרצון, מכל-מקום הֲרִי זֶה עֲנִין
 47 הקרבנות ופעולתו רַק חִיצוֹנִיּוֹת
 48 הַרְצוֹן בְּלִבְד. אָבֵל פְּנִימִיּוֹת
 49 הַרְצוֹן, שהוא רצון יותר עמוק ויותר
 50 נעלה שֶׁהוּא עֲנִין ה"חֶפְצִין"
 51 כלשון הכתוב "חסד חפצתי", הוּא
 52 בְּעֲנִין הַחֶסֶד, שֶׁהוּא עֲנִין
 53 הַהִמְשָׁכָה מלמעלה לְמַטָּה
 54 דוֹקָא). וְכִיּוֹן שִׁקְרָבְנוֹת עֲנִינָם
 55 הַעֲלָא וְלֹא הַמְּשַׁכָּה, צָרִיף
 56 לְהִבִּין מֵהִי שְׂיִכּוֹתָם לְמַחֲצִית
 57 הַשְּׁקָל שֶׁעֲנִינּוּ הוּא גִילּוֹי
 58 האלוקות על ידי תורה ומצוות וכן
 59 הגילוי של קריעת ים-סוף שעניינו הוא
 60 הַמְּשַׁכֵּת הָאוֹר מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
 61 דוֹקָא?
 62 ג) וְלְהִבִּין זֶה יֵשׁ לְהַקְדִּים
 63 תְּחִלָּה הַמְּבַאֵר בְּדַבְּרוֹר-
 64 הַמִּתְחִיל בַּמֶּאֱמָר (של אדמו"ר
 65 מהר"ש) הַפּוֹתָב בַּפּוֹסֵק "אִם כֶּסֶף
 66 תִּלְוָה" מִפְּרֻשַׁת מִשְׁפָּטִים שְׁנַת
 67 תַּרְכִּי"ט²⁵ (שְׁשָׁנָה ז' שַׁנַּת תשכ"ט
 68 בה נאמר מאמר זה הִיא שְׁנַת
 69 הַמֶּאֱהָ לְאַמִּירָתוֹ), שִׁמְקָשָׁה
 70 שֵׁם תִּכֵּן קִשְׁיָא הַנ"ל אודות
 71 הַקֶּשֶׁר וְהַשְׂיִכּוֹת בֵּין מַחֲצִית הַשְּׁקָל
 72 שֶׁעֲנִינָה הַמְּשַׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה עִם
 73 קְרִבְנוֹת שֶׁעֲנִינָם הַעֲלָא מִלְּמַטָּה
 74 לְמַעְלָה מִצַּד אַחֵר. כִּפִּי שִׁמְמַשִּׁיךְ
 75 וּמִפְּרֻט, דְּהִנֵּה אָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ
 76 ז"ל²⁶ בְּפָרְקֵי אֲבוֹת, עַל שְׁלֻשָׁה
 77 דְּבָרִים הַעוֹלָם עוֹמֵד, עַל
 78 הַתּוֹרָה עַל הַעֲבוּדָה וְעַל
 79 גְּמִילוֹת חֶסְדִּים, שֵׁהֵם שְׁלוֹשֶׁת
 80 הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁלֻשָׁה קְרִינֵין שׁוֹנִים,
 81 דְּגְּמִילוֹת-חֶסְדִּים (שְׁבַח מְדוּבָר בַּפּוֹסֵק "אִם כֶּסֶף תִּלְוָה"²⁷ וכללות
 82 מַעֲשֵׂה הַמְּצוּוֹת הוּא קוֹ הַיְמִין, מִידַת הַחֶסֶד שֶׁעֲנִינָה הוּא הַמְּשַׁכָּה
 83 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. תּוֹרָה הוּא קוֹ הָאֲמִצְעִי מִידַת הַתְּפָאֶרֶת (שֶׁהִיא
 84 שִׁילּוּב שֶׁל מִידַת הַחֶסֶד וּמִידַת הַגְּבוּרָה). וְעֲבוּדָה שֶׁהוּא עֲנִין הַקְּרִבְנוֹת,

(22) פרש"י עה"פ. שמו"ר ספכ"ג. (23) מכילתא בשלח שם. (24) הושע ו, ו. וראה אוה"ת פרשתנו (משפטים) ע' א'קסב. סה"מ תרכ"ט שבהערה הבאה. וש"נ. (25) סה"מ תרכ"ט ע' ט (וראה גם בהנסמן שם). (26) אבות פ"א מ"ב. (27) פרשתנו (משפטים) כב, כד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 תפילה במשכן וְאֶשְׁפָּךְ אֶת נַפְשִׁי לִפְנֵי ה', וְהִינוּ, שְׁעַל-יָדֶי
 44 הַתְּפִלָּה נַעֲשִׂית הַהִמְשָׁכָה מלמעלה בַּנְּפִשׁוֹ של האדם המתפלל,
 45 שְׁזָהוּ האור הנמשך מלמעלה למטה עַל-דֶּרֶךְ עֲנָן גְּמִילוֹת-חֲסָדִים
 46 שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁפָעַת הַחֶסֶד מֵאָדָם לְחִבְרוֹ שהיא השפעה
 47 וְנִתְּנָה מֵהַנּוֹתָן אֶל הַמִּקְבָּל.

48 וּמִקְשָׁה עַל זֶה, עַל הַמְּבֹאֵר לְעִיל
 49 שְׁעִינֵי הַתְּפִלָּה דומה לעיני גמילות
 50 חסדים שלכאורה אין הדבר כן שְׁהָרִי
 51 עֲנָן הַתְּפִלָּה אינו שייך לקו החסד
 52 שהוא קו חימין אלא נִקְלָל בְּקוֹ
 53 הָעֲבֹדָה, שהוא קו השמאל
 54 שֶׁהוּא עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת, כְּמֵאֲמַר
 55 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁵ בַּגְּמָרָא תְּפִלוֹת
 56 כְּנִגְדֵי קְרִבָּנוֹת תְּקֻנוֹם, וְהָרִי
 57 עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת הוּא לֹא הַמְּשַׁכָּה
 58 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, עֲנִיין הַחֶסֶד, אֵלָּא
 59 הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה
 60 (בַּנְּ"ל כְּמְבֹאֵר לְעִיל בְּאֵיכוֹת),
 61 וְאִם-כֵּן אֵיךְ אֶפְשָׁר לֹאמַר
 62 שֶׁתְּפִלָּה הִיא בְּכָל־גְּמִילוֹת-
 63 חֲסָדִים, שֶׁהוּא עֲנָן הַהִמְשָׁכָה
 64 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה שֶׁהוּא קו אחר
 65 והפוך?

66 (ד) אֵךְ הָעֲנָן הוּא, כְּמֵבֹאֵר
 67 בַּמְּאֵמֶר הַנּוֹכַח, שְׁאֵף-עַל-פִּי
 68 שֶׁתְּפִלָּה הִיא כְּנִגְדֵי כְּלֵיוֹת
 69 עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת, וּבִאֲפֻךְ כִּלְיֵי
 70 הַתְּפִלָּה נִתְּקַנָּה כְּנִגְדֵי כָל הַקְּרִבָּנוֹת, מְכַל
 71 מְקוֹם הָרִי עֲקָר הָעֲנָן בְּזָה הוּא
 72 קְרִבָּנוֹת הַתְּמִידִים, כְּמֵאֲמַר
 73 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁶ הַנּוֹכַח לְעִיל
 74 תְּפִלוֹת כְּנִגְדֵי תְּמִידִין תְּקֻנוֹם,
 75 "תְּמִידִין" דִּיקָא וְחִמְיֵנוּ דִּיקוֹ
 76 בְּלִשְׁנוֹם וְאִמְרוּ שֶׁתְּפִלוֹת הֵן כְּנִגְדֵי
 77 הַתְּמִידִין" וְהִינוּ, שֶׁ"תְּמִידִין"
 78 מוֹרָה עַל הַתְּמִידִיוֹת הַקְּבִיעוּת
 79 הַתְּמִידִית שְׁבַעֲנֵן הַקְּרִבָּנוֹת,
 80 שְׁהָרִי הַקְּרִבָּת הַתְּמִידִין הִיא
 81 כְּמִפּוֹרֵשׁ בְּחוּרָה "שְׁנַיִם לְיוֹם" שְׁנֵי
 82 כִּבְשִׁים בְּכָל יוֹם וְיוֹם עוֹלָה הַבָּאִים
 83 כְּקֹרֵב עוֹלָה תְּמִיד" ³⁷, כִּבֶּשׂ אֶחָד
 84 בְּכָרְבָן וּכְבֶשׂ שְׁנֵי בֵּין הָעֲרִבִים³⁸,

1 הוּא קו הַשְּׂמָאל, מִידַת הַגְּבוּרָה שְׁעִינָנָה צִמְאון וְתִשׁוּקָה כַּאֲשֶׁר בּוֹעֵרֵת,
 2 וְלִכְּן הַקְּרִבָּנוֹת עִלוּ בְּאֵשׁ, הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה.
 3 וְצִרִיף לְהַבִּינֵי, אֵיךְ יִתְּאִים עֲנָן עֲמִידַת הָעוֹלָם עַל הָעֲבֹדָה
 4 (עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת) עִם מָה שְׁכָתוּב "חֶסֶד חִפְצָתִי וְלֹא זָבַח"
 5 שְׂמֹזָה מוֹבֵן שֶׁעִיקָר הַכּוּוֹנָה וְהַחֲבִלָּתִי

6 כְּבִרְיַת הָעוֹלָם הוּא דוֹקָא חֲסֵד
 7 (גְּמִילוֹת חֲסָדִים) וְהָרִי זו שֶׁאֵלָּה עַל
 8 חִיבּוּר תְּמוּהָ לְכִאּוּרָה שֶׁל הָעֲלָאָה
 9 וְהַמְּשַׁכָּה שֶׁהֵם שְׁנֵי עֲנִינִים שְׁנַיִם?
 10 וְכֵהֱמִשָּׁף הַמְּאֵמֶר²⁸ הַנּוֹכַח
 11 מִבֵּיא אֲדַמְרוּר מְהַר"ש מָה
 12 שְׁכָתוּב בַּגְּמָרָא²⁹ "שְׁשָׁה
 13 דְּבָרִים אָדָם אוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן
 14 בְּעוֹלָם-הַזֶּה וְהַקְּרָן קִנְיַת לוֹ
 15 לְעוֹלָם-הַבָּא", וְחָשִׁיב וְשֵׁם
 16 נִמְנָה גַם "עִיּוֹן תְּפִלָּה" (וְהָ)
 17 לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: "וְאֵלּוּ הֵן: הַכִּנְסַת
 18 אוֹרְחִים, וּבִקּוּר חוֹלִים, וְעִיּוֹן תְּפִלָּה,
 19 וְהַשְׂכַּמַּת בֵּית הַמְּדֻרָשׁ, וְהַמְּגִדֵל בְּנֵי
 20 לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְהַדָּן אֶת חִבְרוֹ לְכַף
 21 זְכוּת", וּפְרִיף וְעַל כֵּךְ שׁוֹאֵלֵת
 22 הַגְּמָרָא "וְהָא אֲנָן תְּנִין³⁰ וְהָרִי
 23 אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ (כְּמִשְׁנָה בְּמִסְכַּת פֶּאֶה)
 24 אֵלּוּ דְּבָרִים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה
 25 אוֹתָם וְאוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן
 26 בְּעוֹלָם-הַזֶּה" כּוֹ, וְחָשִׁיב
 27 וּמוֹנֵה שֵׁם בְּמִשְׁנָה רַק שְׁלֹשָׁה
 28 דְּבָרִים (כִּיבוּד אֲב וְאֵם, וּגְמִילוֹת
 29 חֲסָדִים וְהַבָּאת שְׁלוֹם). וּמִתְרַץ, הָרִי
 30 נְמִי בְּהִנֵּי שְׁיָכִי, אֵלָּה (שֶׁשֶׁת
 31 הַדְּבָרִים הָאֵמֹרִים בַּגְּמָרָא) גַם הֵם
 32 שִׁיכִים בְּאֵלָּה (שְׁלוֹשֶׁת הַדְּבָרִים
 33 הָאֵמֹרִים בְּמִשְׁנָה) וְהֵם לְמַעֲשֵׂה פִירוּט
 34 שֶׁל הַדְּבָרִים הָאֵמֹרִים בְּמִשְׁנָה וּפְרִשׁ
 35 רַש"י³¹ שֶׁ"עִיּוֹן תְּפִלָּה" הוּא
 36 בְּכָל־גְּמִילוֹת חֲסָדִים וְנַחֲשֵׁב
 37 פְּרִט מִגְּמִילוֹת חֲסָדִים, דְּכֵתִיב³²
 38 גּוֹמֵל נְפִשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד וְהָרִי
 39 הַמְּתַפְּלֵל גּוֹמֵל נְפִשׁוֹ, וְהָרִי³³ שֶׁ
 40 הַמְּפָרֵשׁ רַבִּי שְׁמַעִיָּה מוֹסִיף
 41 שֶׁ"נְּפִשׁ" הִינוּ תְּפִלָּה,
 42 דְּכֵתִיב³⁴ כְּדַבְּרֵי תַנְה אִם שְׂמוּאֵל עַל

הַשְּׂמָאל, הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה. וְצִרִיף לְהַבִּינֵי,
 אֵיךְ יִתְּאִים עֲנָן עֲמִידַת הָעוֹלָם עַל הָעֲבֹדָה
 (עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת) עִם מָה שְׁכָתוּב "חֶסֶד חִפְצָתִי
 וְלֹא זָבַח". וְכֵהֱמִשָּׁף הַמְּאֵמֶר²⁸ מִבֵּיא מָה שְׁכָתוּב
 בַּגְּמָרָא²⁹ "שְׁשָׁה דְּבָרִים אָדָם אוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן
 בְּעוֹלָם-הַזֶּה וְהַקְּרָן קִנְיַת לוֹ לְעוֹלָם-הַבָּא",
 וְחָשִׁיב גַם "עִיּוֹן תְּפִלָּה", וּפְרִיף "וְהָא אֲנָן תְּנִין"³⁰
 אֵלּוּ דְּבָרִים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם וְאוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן
 בְּעוֹלָם-הַזֶּה" כּוֹ, וְחָשִׁיב שֵׁם רַק שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים.
 הָרִי נְמִי בְּהִנֵּי שְׁיָכִי, וּפְרִשׁ רַש"י³¹
 שֶׁ"עִיּוֹן תְּפִלָּה" הוּא בְּכָל־גְּמִילוֹת חֲסָדִים,
 דְּכֵתִיב³² גּוֹמֵל נְפִשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד, וְהָרִי³³ מוֹסִיף
 שֶׁ"נְּפִשׁ" הִינוּ תְּפִלָּה, דְּכֵתִיב³⁴ וְאֶשְׁפָּךְ אֶת נַפְשִׁי
 לִפְנֵי ה', וְהִינוּ, שְׁעַל-יָדֵי הַתְּפִלָּה נַעֲשִׂית
 הַהִמְשָׁכָה בַּנְּפִשׁוֹ, שְׁזָהוּ עַל-דֶּרֶךְ עֲנָן גְּמִילוֹת-
 חֲסָדִים שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁפָעַת הַחֶסֶד מֵאָדָם
 לְחִבְרוֹ. וּמִקְשָׁה עַל זֶה, שְׁהָרִי עֲנָן הַתְּפִלָּה נִקְלָל
 בְּקוֹ הָעֲבֹדָה, שֶׁהוּא עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת, כְּמֵאֲמַר
 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁵ תְּפִלוֹת כְּנִגְדֵי קְרִבָּנוֹת תְּקֻנוֹם, וְהָרִי
 עֲנָן הַקְּרִבָּנוֹת הוּא הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה
 (בַּנְּ"ל), וְאִם-כֵּן אֵיךְ אֶפְשָׁר לֹאמַר שֶׁתְּפִלָּה הִיא
 בְּכָל־גְּמִילוֹת-חֲסָדִים, שֶׁהוּא עֲנָן הַהִמְשָׁכָה
 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה.

66 אֵךְ הָעֲנָן הוּא, כְּמֵבֹאֵר בַּמְּאֵמֶר, שְׁאֵף-עַל-
 67 פִּי שֶׁתְּפִלָּה הִיא כְּנִגְדֵי כְּלֵיוֹת עֲנָן
 68 הַקְּרִבָּנוֹת, הָרִי עֲקָר הָעֲנָן בְּזָה הוּא קְרִבָּנוֹת
 69 הַתְּמִידִים, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁶ תְּפִלוֹת כְּנִגְדֵי
 70 תְּמִידִין תְּקֻנוֹם, "תְּמִידִין" דִּיקָא [וְהִינוּ,
 71 מוֹרָה עַל הַתְּמִידִיוֹת הַקְּבִיעוּת שְׁבַעֲנֵן
 72 הַתְּמִידִית מוֹרָה עַל הַתְּמִידִיוֹת הַקְּבִיעוּת
 73 שְׁהָרִי הַקְּרִבָּת הַתְּמִידִין הִיא כְּמִפּוֹרֵשׁ
 74 בְּחוּרָה "שְׁנַיִם לְיוֹם" שְׁנֵי כִּבְשִׁים
 75 בְּכָל יוֹם וְיוֹם עוֹלָה הַבָּאִים כְּקֹרֵב
 76 עוֹלָה תְּמִיד" ³⁷, כִּבֶּשׂ אֶחָד בְּכָרְבָן
 77 וּכְבֶשׂ שְׁנֵי בֵּין הָעֲרִבִים³⁸,

(28 שם ע' עא. 29 שבת קכז, סע"א ואילך. 30 פאה פ"א מ"א. 31 שבת שם, ב – ד"ה הני. 32 משלי יא, יז. 33 פאה שם – ד"ה וגמילות חסדים. 34 שמואל-א, טו. 35 ראה ברכות כו, א"ב ("תפלה במקום קרבן היא"); "אסמכינהו רבנן אקרבנות". וראה רע"מ בזח"ג כח, ב. 36 ברכות שם, ב. 37 פינחס כח, ג. 38 שם, ד.

שבת פ' משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשכ"ט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

ענינה הוא שעל-ידי המזון נעשה חבור הנפש בגוף, שאם
לא יאכל האדם איזה זמן יחלש, עד שבכבות הימים אם לא
יאכל ימים רבים תוכל לפרד הנפש מן הגוף לגמרי, כן הוא גם
ענין הפרנסה למעלה שעל-ידי ה"תמידין", שעל-ידי-זה
ישראל מפרנסין לאביהם
שבשמים⁴³ ופועלים תוספת גילוי
והארה של אור אלוהי, וכפי שנרמז
בלשון חכמינו ז"ל שהפרנסה היא
ל"אביהם שבשמים" ד"שמים"
הוא בחינת זעיר-אנפין המידות
העליונות שבעשר הספירות (חסד,
גבורה וכו'), הנקראות זעיר אנפין,
פנים קטנות, כי האור המאיר במידות
הוא מועט ומצומצם לגבי האור המאיר
במוחין, ו"אביהם" הוא בחינת
המוחין חכמה ובינה, שהם
השורש והמקור (ה'אבא') של המידות
ועל-ידי קרבנות ה"תמידין"
מפרנסין ישראל לאביהם
שבשמים, ומוסיפים אור באלוקות,
כביכול, שנמשך ב'זעיר-אנפין'
וב'חכמה-ובינה' מבחינה
נצלית יותר מאשר ההמשכה
הנמשכת בהם בדרך כלל, לולי קרבנות
התמיד, שעליה על ההמשכה
הנעלית הזו נאמר⁴⁴ "כי לא
אדם הוא גו'. למעלה מבחינת
אדם העליון (שהיא דרגה הכוללת את
הספירות שנמשלו לקומת אדם,
כמבואר ב'פחת אליהו' שמידת החסד
נמשלה היא בחינת יד ימין, מידת
הגבורה בחינת יד שמאל וכו') ועל-
ידי-זה על-ידי תוספת האור
הנמשכת בספירות עצמן, במידות
ובמוחין, נמשך אחר כך אור-
אין-סוף בעולם, שענין זה
של הוספה בגילוי אלוקות בעולם
הוא ב'דגמת חבור הנפש
והגוף שנפעל על ידי אכילת מזון,
כמבואר לעיל, כמאמר רבותינו ז"ל⁴⁵ במדרש שהמשילו את הארת
והשפעת האלוקות בעולם להארת והשפעת הנשמה בגוף, ואמרו מה
הנשמה ממלאה את הגוף ומתלבשת בו ונותנת לו חיות, כף
הקב"ה ממלא את העולם, ויש לומר, שפשוט שחבור

והקרבן זו בשני הזמנים הקבועים, בבוקר ואחר הצהריים, פועלת ויש
לה השפעה על כל משך היום והלילה, היינו תמיד בכל הזמנים
שזהו ענין זה שקרבנות התמיד משפיעים על כל משך הזמן כולו (ולא רק
בשעה שמקריבים אותם בפועל) הטעם הפנימי לכך שתמיד של שחר
של הבוקר היה מכפר על
עבירות הלילה, ותמיד של
בין הערבים היה מכפר על
עבירות של יום³⁹ (והקעיר גם
ממאמר חכמינו ז"ל⁴⁰ אם
ראית תלמיד-חכם שעבר
עברה בלילה, אל תהרהר
אחריו ביום כו' מחשבות לא
רציות כי ודאי לאחר שחטא עשה
תשובה), שפנגדם כנגד שני
קרבנות התמיד הקבוע חייב
תפילת שחרית בבוקר כנגד תמיד
של שחר ומנחה אחר הצהריים כנגד
תמיד של בין הערבים (מה-שאין-
כן תפילת ערבית שאין לה
קבע⁴¹ כיוון שלא נתקנה כנגד קרבן
שיש לו זמן קבוע אלא היא מוגדרת
כ"רשות").
וממשיך ומבאר את הענין הפנימי
המיוחד לקרבנות התמיד (ועל פי זה
יובן כיצד לאמתו של דבר ענין
הקרבנות הוא לא רק העלאה מלמטה
למעלה אלא גם המשכה מלמעלה
למטה).
הנהגה, בענין ה"תמידין"
אמרו חכמינו ז"ל⁴² במדרש
רבה לשיר השירים שהקדוש-ברוך-הוא
קורא לבני ישראל 'רעיתי' שעל-
ידם על ידי קרבנות התמיד נקראים
ישראל 'רעיתי, מפרנסתי',
בני ישראל נקראים 'רעיה', בתזוג,
של הקדוש-ברוך-הוא והביטוי
'רעיתי' מתפרש גם מלשון רועה
המספק מזון לעדרו, כלומר, בני
ישראל הם, כביכול, אלה שמספקים
לקדוש-ברוך-הוא פרנסה, על-ידי-כך
תמידין בכל יום, ה'רא הוא דכתיב³⁷ זהו שכתוב את הכבש
אחד תעשה בבקר" וגו', והינו, שה"תמידין" הם ענין של
פְּרִנְסָה של הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, דכשם שפְּרִנְסָה בגשמיות

(39) במדב"ר פכ"א, כא. שהש"ר פ"א, ט (ו). (40) ברכות יט, א. (41) שם כו, א (במשנה). כז, ב. (42) שהש"ר שם. וראה
"ל"ש שה"ש רמז תתקפג. (43) ראה זח"ג ז, ב. (44) שמואל-א טו, כט. (45) ראה ויק"ר פ"ד, ח. מדרש תהלים קג, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וַיֹּשֶׁבֶת לומר, שְׁפָשֵׁם שְׁחַבּוּר הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף הוּא בְּכַח
 2 ה"מפליא לעשות" דְּוָקָא⁴⁶, כי מצד מהותם הם שני דברים רחוקים
 3 מאד ושונים מאד זה מזה, ללא כל יחס והשוואה. והחיבור בין הגוף והנשמה
 4 הוא רק בכוחו של הקדוש-ברוך-הוא ה"מפליא לעשות" וביכולתו לחולל גם
 5 פלא כזה, כִּן גַּם הַמְשַׁכֵּת
 6 אֱלֻקוֹת בְּעוֹלָם, חֲבוּר רִוְחָנִית 1 הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף הוּא בְּכַח ה"מפליא לעשות"
 7 עִם גְּשָׁמִיּוֹת, שֶׁהֵם שְׁנֵי דְבָרִים 2 דְּוָקָא⁴⁶, כִּן גַּם הַמְשַׁכֵּת אֱלֻקוֹת בְּעוֹלָם, חֲבוּר
 8 שׁוֹנִים לַחֲלוּטִין וְרַחוּקִים זֶה מִזֶּה בְּאֵין־ 3 רִוְחָנִית עִם גְּשָׁמִיּוֹת, הִיא מִבְּחִינַת "כִּי לֹא אָדָם
 9 עוֹרֵךְ הִיא מִבְּחִינַת "כִּי לֹא 4 הוּא" דְּוָקָא. וְהַעֲנִין בְּזֶה⁴⁷, שֶׁה"תְּמִידִין"
 10 אָדָם הוּא" דְּוָקָא לַמַּעֲלָה מִבְּחִינַת 5 חֲלוּקִים מִכָּל הַקְּרַבְנּוֹת, שְׁכָל הַקְּרַבְנּוֹת עֲנִינָם
 11 "אָדָם" שֶׁהִיא הַמַּשְׁכָּה וְהַתְּגַלּוֹת עַל 6 הוּא הַעֲלָאָה, וְכַנִּי"ל שֶׁ"רָזָא דְקוֹרְבָנָא עוֹלָה עַד
 12 דְרַךְ הַרְגִיל. 7 רָזָא דְאֵין־סוּף", אֵלָא שֶׁהַעֲלָאָה הִיא בְּשִׁבִיל
 13 וּמוֹסִיף וּמְבַאֵר עוֹד אֵת הַעֲנִיין הַמִּיּוּחַד 8 הַמְשַׁכָּה, לְפִי שֶׁתְּכִלִּית הַכְּפוּנָה הִיא בְּעֲנִיין
 14 שֶׁל קְרַבְנּוֹת הַתְּמִיד לַעֲוֹמֵת כֹּל שֶׁאֵר 9 הַמְשַׁכָּה דְּוָקָא, שְׁזָהוּ עֲנִיין "חֶסֶד חֲפָצְתִי וְלֹא
 15 הַקְּרַבְנּוֹת שֶׁבִּגְלוּלוֹ דְּוָקָא עַד יֵל דִּי קְרִבֵּן 10 זָבַח" (פְּנ"ל), אֲבָל עֲנִיין הַמְשַׁכָּה שֶׁבְּקְרַבְנּוֹת
 16 הַתְּמִיד נִפְעַל עֲנִיין ה"פְּרַנְסָה" שֶׁבְּנֵי 11 נַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי מִנְחָה וְנִסְכִּים (בְּעוֹלָה עַל־יָדֵי
 17 יִשְׂרָאֵל "מִפְּרַנְסִים" אֵת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־ 12 מִנְחָה, וּבְזָבַח עַל־יָדֵי נִסְכִּים)⁴⁸, וְלֹא עַל־יָדֵי
 18 הוּא, כְּכִיכּוֹל. 13 הַקְּרַבְנּוֹת ("זָבַח") עֲצָמָם, מִה־שְּׂאִינ־כֵּן
 19 וְהַעֲנִין בְּזֶה⁴⁷, שֶׁה"תְּמִידִין" 14 ב"תְּמִידִין" נַעֲשֶׂה עֲנִיין הַמְשַׁכָּה עַל־יָדֵי
 20 חֲלוּקִים וְשׁוֹנִים מִכָּל הַקְּרַבְנּוֹת, 15 ה"תְּמִידִין" (קְרַבְנּוֹת) עֲצָמָם, שְׁזָהוּ שְׁעַל־יָדֵי
 21 שְׁכָל הַקְּרַבְנּוֹת עֲנִינָם הוּא 16 ה"תְּמִידִין" נַעֲשֶׂה עֲנִיין הַפְּרַנְסָה, "רַעֲיָתִי
 22 הַעֲלָאָה מַלְמַטָּה לַמַּעֲלָה, וְכַנִּי"ל 17 מִפְּרַנְסָתִי", שֶׁהוּא עֲנִיין הַמְשַׁכֵּת הָאוֹר לְמַטָּה
 23 שֶׁ"רָזָא דְקוֹרְבָנָא סוּד הַקְּרִבֵּן 18 דְּוָקָא. וְזָהוּ שְׁעַמִּידַת הָעוֹלָם הִיא עַל קו
 24 עוֹלָה מַלְמַטָּה לַמַּעֲלָה עַד רָזָא 19 הַעֲבוּדָה, עֲנִיין הַקְּרַבְנּוֹת, אֵף שֶׁ"חֶסֶד חֲפָצְתִי
 25 סוּד דְאֵין־סוּף", אֵלָא 20 וְלֹא זָבַח", כִּי עַמִּידַת הָעוֹלָם הִיא בְּעֶקֶר עַל־יָדֵי
 26 שֶׁהַעֲלָאָה שֶׁל כֹּל הַקְּרַבְנּוֹת הִיא 21 הַקְּרַבַּת ה"תְּמִידִין", שְׁעַל־יָדָם נַעֲשֶׂה הַמְשַׁכֵּת
 27 בְּשִׁבִיל הַמְשַׁכָּה שְׁבֵאָה אַחֵרִי 22 הָאוֹר לְמַטָּה לַאֲלוּקוֹת מַלְמַטָּה, מִצַּד
 28 הַהַעֲלָאָה, כְּמִבּוּאֵר בְּקִבְלָה וְחִסְדֵיּוֹת 23 וְזָהוּ "הַתְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תְּקַנּוּם", "תְּמִידִין"
 29 שֶׁ"אַתְּעוֹרַתָּ דִלְתַתָּא" (הַתְּעוֹרְרוֹת 24 דְּיָקָא, לְפִי שֶׁעֲנִיין הַתְּפִלָּה הוּא לֹא רַק
 30 וְהַתְּקַרְבוֹת לַאֲלוּקוֹת מַלְמַטָּה, מִצַּד 25 בְּאֵפֶן שֶׁתְּכִלִּית הַהַעֲלָאָה הִיא בְּשִׁבִיל הַמְשַׁכָּה,
 31 (הָאָדָם) מְעוֹרֵר וּמְשִׁיכָה 'אַתְּעוֹרַתָּ 26 כְּמוֹ בְּקְרַבְנּוֹת סֶתֶם, אֵלָא בְּאֵפֶן שֶׁבְּתְּפִלָּה עֲצָמָה
 32 דְלַעֲלֵא' (הַתְּעוֹרְרוֹת) וְהַמַּשְׁכָּה 27 יִשְׁנֹו עֲנִיין הַמְשַׁכָּה לְמַטָּה, כְּמוֹ ב"תְּמִידִין".
 33 מַלְמַעֲלָה, מִצַּד הָאֲלוּקוֹת) וּמִטַּרְת 28 וְהַעֲנִין בְּזֶה, שְׁלֹא־חֲרִי מְסִירַת־נֶפֶשׁ בְּקִרְיַת־
 34 הַהַעֲלָאָה הִיא הַמַּשְׁכָּה שְׁבֵאָה 29 עֲנִיין הַמְשַׁכָּה דְּוָקָא, שְׁזָהוּ
 35 עַבְקֻבוּתִיהָ לְפִי שֶׁתְּכִלִּית הַכְּפוּנָה 30 כְּמוֹ ב"תְּמִידִין" שֶׁעֲנִיין הַמַּשְׁכָּה
 36 הָאֲלוּקִית וְהַמַּטָּרָה שֶׁל הַבְּרִיאָה הִיא 31 וְהַמְנַחּוֹת, כְּמוֹ בְּשֶׁאֵר הַקְּרַבְנּוֹת, אֵלָא
 37 בְּעֲנִיין הַמְשַׁכָּה דְּוָקָא, שְׁזָהוּ 32 מִצַּד עֲצָמָם.
 38 עֲנִיין "חֶסֶד חֲפָצְתִי וְלֹא זָבַח" 33 וּמוֹסִיף וּמְבַאֵר עוֹד אֵת הַעֲנִיין הַמִּיּוּחַד
 39 (פְּנ"ל) כְּמִבּוּאֵר לַעֲלֵי שְׁפָנִימוֹת 34 שֶׁל קְרַבְנּוֹת הַתְּמִיד לַעֲוֹמֵת כֹּל שֶׁאֵר
 40 הַרְצוּן הִיא דְּוָקָא בְּעֲנִיין ה'חֶסֶד', הַיְנוּ גִילוֹי הַשְּׁפָעָה מַלְמַעֲלָה לַמַּטָּה),
 41 אֲבָל עֲנִיין הַמְשַׁכָּה שֶׁבְּקְרַבְנּוֹת לֹא נַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי הַקְּרַבְנּוֹת עֲצָמָם
 42 שֶׁעִיקָר עֲנִינָם הוּא הַהַעֲלָאָה אֵלָא נַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי מִנְחָה וְנִסְכִּים

(46) רמ"א או"ח ס"ו ס"א. (47) ראה גם סה"מ תרס"ה ע' קמד. (48) ראה ברכות יד, סע"ב. לקו"ת שלח מ, סע"א ואילך. מב, א ואילך. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הפנימית בקריאת שמע שהוא ענין המסירות נפש שהאדם מצידו מוסר
2 את כל מהותו לאלקות ענין ההעלאה⁴⁹ התעלות והתקרבות לאלקות
3 מלמעלה למטה, הנה לאחר מכן ישנו עקר ענין התפלה שהיא ח"י
4 ברקאן דצלותא, שמונה עשרה ברכות התפילה, תפילת העמידה הבאה
5 לאחר קריאת שמע, ונוסח הברכות הוא
6 ברוך אתה הוי' כו', שזהו
7 ענין המשכת אלקות כי 'ברוך'
8 הוא לשון המשכה (כמו לשון המשנה
9 המברין את הגפן שפירושו מכופף
10 את העץ) למטה בבחינת 'מלך'
11 העולם", היינו שהאלקות
12 שלמעלה נמשכת ויורדת למטה, לעולם
13 ועד למצות התפלה בפשוטה
14 שענינה בקשת צרכיו⁵⁰, היינו
15 חובת האדם להכיר בכך שהכל בא
16 מאת ה' ואם יש לו צורך מסוים עליו
17 לפנות אל הקדוש-ברוך-הוא, להתפלל
18 אליו ולבקש ממנו להיות רופא
19 חולים ומברך השנים בפרנסה
20 כו', הינו, שימשך האור
21 האלוקי למטה לעולם לשנות
22 הנבראים מקמות שהם לפני
23 שנמשך עליהם האור, שיתרפא
24 החולה, ויגד הגשם משמים
25 לארץ ויולידה ויצמיחה⁵¹
26 ולגורם לאדמה 'להוליד' ולהצמיח.
27 וזהו שתפלה היא בכלל
28 גמילות-חסדים, כמו שכתוב
29 'גומל נפשו איש חסד',
30 ומתורצת השאלה שנסאלה לעיל איך
31 תפילה שהיא כנגד קרבנות, קו
32 השמאל, קשורה עם גמילות חסדים
33 שהיא בקו הימין לפי שעל-ידה
34 באמצעות התפילה נעשית
35 המשכת האור למטה דוקא,
36 כמו בגמילות-חסדים.
37 ויש להוסיף ולבאר מה
38 שענין זה שתפלה היא בכלל
39 גמילות-חסדים, נלמד ממה
40 שכתוב 'גומל נפשו איש חסד', כמובא לעיל מפירוש רש"י על

הגמרא, "נפשו" דיקא ויש לבאר את משמעות העובדה שהכתוב מדייק
ואומר כאן "נפשו". דהנה, "נפש" היא מדרגה היותר תחתונה
מכל הבחינות נפש-רוח-נשמה תהי' יחידה שהם חמשת השמות
של הנשמה לפי סדרם מלמטה למעלה (כך ש"נפש" הוא הדרגה הנמוכה
ביותר בנשמה ו"יחידה" היא הדרגה
הגבוהה ביותר בנשמה), וכדאי'תא
וכפי שמוכח בכתבי האריז"ל⁵²
בפירוש הכתוב⁵³ בתורה לגבי
קרבן אשם "נפש פי תמעל
מעל", שדוקא ה"נפש" היא
החוטאת ואילו שאר חלקי הנשמה,
הנעלים מ"נפש" לא יתכן בהם חטא.
ואף שאי'תא מוכח בזה⁵⁴ על
הפסוק⁵⁵ נפש פי תחטא,
ש"אורי'תא וקודשא-ברוך-
הוא תהיה עליה ואמרי נפש
פי תחטא", התורה והקדוש-ברוך-
הוא תמיהם עליה ואומרים [איך תיתכן
מציאות כזו של] נפש כי תחטא,
הינו, שאפילו בבחינת
"נפש" יש תמיהה איך
אפשר שיהיה ענין של
חטא⁵⁶, ואם כן לכאורה אפילו
בחינת נפש לא שייכת לחטא ועוון,
מפל-מקום לאחרי התמיהה
שבדבר, למרות שאכן גם לגבי נפש
ענין החטא הוא פלא ותמיהה, בכל
זאת שיך ענין החטא בבחינת
"נפש" דוקא⁵⁷ ולא בשאר חלקי
הנשמה, הנעלים יותר. וזהו גם מה
שכתוב בפסוקים אלה של פרשת
שקלים שנתנת מחצית השקל היא כדי
"לכפר על נפשותיכם" וגם
כאן הכתוב אומר דוקא "נפש" מאותה
סיבה, כי רק בחינת "נפש" שייכת
לחטא ועוון וצריכה כפרה, ועל-
דרך-זה מצינו באגרת
התשובה' שבספר התיא
שאדמו"ר הגון הן שם בעניני
דרכי התשובה על חטא פותב כמה פעמים הלשון "נפש" דיקא,⁸⁰

(49) לקו"ת שם. ובכ"מ. (50) רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"א-ב. (51) תניא קו"א קנה, א. (52) ראה ספר הגלגולים הובא בנצו"א לזח"ג כד, ב. וראה גם זח"ג טז, א. (53) ויקרא ה, טו. (54) ח"ג טז, א. וראה שם יג, ב. (55) ויקרא ד, ב. (56) ראה גם ד"ה באתי לגני תשי"ג פ"ב (תו"מ סה"מ שבט ע' רפו ואילך). (57) ראה גם רמ"ז ר"פ משפטים. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קו. סה"מ תרל"ג ח"א ע' נ. תרנ"ה ע' נד. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וּכְמוֹ 58 לְמַשֵּׁל "כָּל בַּעַל נֶפֶשׁ הַחֹפֵץ קְרִיבָה ה' לְתַגְן נַפְשׁוֹ"
 2 כּוֹי "כָּל לֵב יוֹדֵעַ מֵרַת נַפְשׁוֹ" 59, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי כָשֶׁם
 3 שְׁעֵנֵן הַחֲטָא הוּא בְּכַחֲשֵׁינָה "נֶפֶשׁ" דְּוָקָא, קֶדְּ גַם הַכִּפְּרָה
 4 וְהַתְקִינָה הִיא בְּכַחֲשֵׁינָה "נֶפֶשׁ" דְּוָקָא 60 שְׁהִי זֶה הַבְּחִינָה שֶׁהַחֲטָא
 5 פּוֹנֵם בָּהּ וְהִיא זֶה שְׁצִיבִיכָה כִּפְרָה
 6 וְתִקּוּן. וְזֶהוּ גַם הַדְּיוּק בְּמָה
 7 שְׁכָתוּב "גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ
 8 חֶסֶד", וְגַם כַּאֲן הַכְּתוּב מִדְּיוּק וְקוּרָא
 9 לְנִשְׁמָה בְּשֵׁם "נַפְשׁ", "גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ",
 10 כִּיּוּן שְׁעֵנֵן הַהִמְשָׁכָה
 11 שְׁבַתְפִּלָּה (שְׁלֹכֵן הַתְּפִלָּה הִיא
 12 בְּכָלֵל גְּמִילוּת-חֶסְדִּים כַּמְבוּאָר
 13 לְעֵל בְּאַרְיִכוֹת) הִיא הַמְשַׁכָּה
 14 הַשְּׁפָעָה עַד לְמִטָּה מִטָּה
 15 בְּיֹתֵר, אֲפִילוֹ בְּכַחֲשֵׁינָה
 16 "נֶפֶשׁ" שְׁהִיא הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה
 17 מִכִּיּוּן חֲמֶשֶׁת הַבְּחִינּוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמָה,
 18 כַּאֲמֹר.
 19 ה) וְעַל-פִּי-זֶה כֹּל הַאֲמֹר לְעֵל
 20 אֹדוֹת הַעֲנִיִּין הַמֵּיוּחַד שֶׁל קָרְבַן תְּמִיד
 21 וְעִנְיֵין הַהֶעֱלָאָה וְהַהֲמַשְׁכָּה כִּפִּי שְׁהוּא
 22 בְּקַרְבָּנוֹת בְּכָלֵל, בְּקַרְבָּנוֹת תְּמִיד בְּפֶרֶט
 23 וּבַעֲבוּרַת הַתְּפִלָּה וְהַקְּשָׁר לְגַמְלוּת
 24 חֶסְדִּים וְלַכְּפֹרֶת הַחֲטָא, יֵשׁ לְבָאָר
 25 גַּם עֲנֵין מַחְצִיַת הַשְּׁקָל,
 26 שְׁמִמְנוֹ נַעֲשׂוֹ אֲדָנִי הַמְשָׁקֵן,
 27 וּמִמְנוֹ הִבִּיאוֹ קְרִיבָנוֹת צְבוּר
 28 בְּכָל הַשָּׁנָה וְלְעֵל נִשְׁאֵלָה הַשְּׁאֵלָה
 29 כִּיֶּצֶד שְׁנֵי דְבָרִים אֵלוֹ (הַאֲדָנִים וְקַרְבָּנוֹת
 30 הַצִּיּוּר מִשְׁתַּלְּבִים זֶה עִם זֶה לְמִרּוֹת
 31 שֶׁהֵם רְחוּקִים לְגַמְרֵי זֶה מִזֶּה).
 32 וְהַעֲנֵין בָּזֶה, דְּהַגָּה כְּלָלוֹת
 33 עֲנֵין הַקְּמַת הַמְשָׁקֵן הַצִּיּוּר עַל
 34 הַמְשַׁכֵּן וְלֹאֲחֵר מִכֵּן הַקְּמַת הַמְשַׁכֵּן
 35 בְּפֹעֵל בָּא לְאַחֲרֵי סִלּוּק
 36 הַשְּׁכִינָה מִכִּיּוּן יִשְׂרָאֵל שְׁנַעֲשֶׂה
 37 עַל-יְדֵי חֲטָא הַעֲגָלָה 61, וְעִנְיָנוּ
 38 וְתוֹכְנוֹ שֶׁל הַמְשַׁכֵּן הוּא לְפַעַל
 39 תַּשְׁמֹרֶת סִלּוּק הַשְּׁכִינָה תִּהְיֶה הַמְשַׁכְּתָה הַשְּׁכִינָה לְמִטָּה, כְּמוֹ

58) תניא אגה"ת פ"ג. ע"פ משלי יד, י. (60) ראה שיעורים בספר התניא שם (ע' 942 הערה 10). (61) ראה רש"י תשא לא, יח. לג, יא. ועוד. (62) תרומה כה, ה. (63) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פרק ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך תרומה כה, ח ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חלק כו ע' 173 הערה 45. (64) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. (65) ראה לקו"ת פינחס עו, א. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וירידת האור האלוקי מלמעלה למטה
2 וכאמור שהתעוררות והתעלות מלמטה גורמת ומעוררת המשכה מלמעלה.
3 וזהו גם תכן שני הענפים שבמחצית השקל, ענין אחד שממנו
4 הביאו קרבנות, וענין שני וממנו נעשו אדני המשכן, שבזה
5 מדגש שגם ענין ההעלאה
6 שבקרבנות ההתעלות וההתקרבות
7 מלמטה שהיא עליה למקום גבוה ביותר
8 עד לתכלית העלוי ד'רזא
9 דאין-סוף", הנה גם ענין נעלה זה
10 בהעלאה קשור עם ענין
11 ההמשכה מלמעלה עד למטה
12 ביותר שבאדני המשכן, שהם
13 האדנים החלק היותר תחתון
14 שבמשכן שעל-ידו נעשה
15 החבור של המשכן עם קרקע
16 המשכן, שמורה חיבור זה על
17 ההמשכה למטה מטה ביותר,
18 וכנ"ל שענין האדנים
19 בספירות הוא ענין ספירת
20 המלכות, הספירה הכי תחתונה והכי
21 אחרונה שנקראת בשם שכינה,
22 על שם ששוכנת ומתלבשת
23 בתחתונים דקא⁶⁶.
24 (ו) ויש להוסיף ולבאר ענין
25 מחצית השקל בעבודת
26 האדם, שזהו על-דרך ענין
27 גומל נפשו איש חסד",
28 שהוא ענין עבודת התפלה
29 שהיא בכלל גמילות-חסדים
30 (פנ"ל כמבואר לעיל באריכות שזהו
31 משום שההעלאה שבתפילה פועלת
32 המשכה והשפעה כענין חסד ויורדת
33 למטה ביותר, עד לבחינת "נפש").
34 ויובן בהקדים הדיוק⁶⁷ השאלה
35 מדיוק הלשון במה שכתוב "זה
36 יתנו מחצית השקל גו'
37 עשרים גרה השקל",
38 דלכאורה, כיון שצריכים לתן
39 רק מחצית השקל, למה נזכר
40 בכתוב הסכום של שקל
41 שלם, "עשרים גרה",
42 ולכאורה הוה-ליה-למימר

היה לו (לכתוב) לומר "זה יתנו מחצית השקל עשר גרה":
ומבאר בזה⁶⁸, ש"עשרים גרה" רומז על שתי בחינות
"עשר" שבנפש האדם, בחינה אחת של "עשר" היא עשרת
הפחות של חלק הנשמה המלבשת בגוף שהם בבחינת
'גליא' כוחות גלויים, הניכרים
ונרגשים, ובחינה שנייה של "עשר"
ועשרת הפחות של שרש
ומקור הנשמה שהם בבחינת
'סתים' נעלמים ולא גלויים.
וזהו מה שכתוב "זה יתנו
מחצית השקל גו' עשרים
גרה", שעל-ידי עבודת נתינת
מחצית השקל, שזוהי
העבודה בעשרת הפחות
שבבחינת 'גליא' שבנשמה,
עבודה מלמטה שתלויה באדם והיא
בכוחו, נמשכים מלמעלה גם
עשרת הפחות שבבחינת
'סתים' שמצד עצמם הם נעלמים.
ונמצא, שמחצית השקל הוא
ענין גומל נפשו איש חסד",
הינו, שגם ב"נפשו", בחלק
הנשמה המלבשת בגוף, ובזה
בחלק המלוכב בגוף גופא עצמו
בבחינת "נפש" שהיא
הבחינה היותר תחתונה,
בחינת רגל שבנשמה, למשך
בה, היינו למטה מטה ביותר, משרש
ומקור הנשמה, בחינת הראש
שבנשמה⁶⁹ היינו מלמעלה מעלה
ביותר.
(כפי שמצויין בהערת רושמי המאמר
בשעתו - חסר סיום המאמר).
היה לו (לכתוב) לומר "זה יתנו מחצית השקל עשר גרה":
ומבאר בזה⁶⁸, ש"עשרים גרה" רומז על שתי בחינות
"עשר" שבנפש האדם, בחינה אחת של "עשר" היא עשרת
הפחות של חלק הנשמה המלבשת בגוף שהם בבחינת
'גליא' כוחות גלויים, הניכרים
ונרגשים, ובחינה שנייה של "עשר"
ועשרת הפחות של שרש
ומקור הנשמה שהם בבחינת
'סתים' נעלמים ולא גלויים.
וזהו מה שכתוב "זה יתנו
מחצית השקל גו' עשרים
גרה", שעל-ידי עבודת נתינת
מחצית השקל, שזוהי
העבודה בעשרת הפחות
שבבחינת 'גליא' שבנשמה,
עבודה מלמטה שתלויה באדם והיא
בכוחו, נמשכים מלמעלה גם
עשרת הפחות שבבחינת
'סתים' שמצד עצמם הם נעלמים.
ונמצא, שמחצית השקל הוא
ענין גומל נפשו איש חסד",
הינו, שגם ב"נפשו", בחלק
הנשמה המלבשת בגוף, ובזה
בחלק המלוכב בגוף גופא עצמו
בבחינת "נפש" שהיא
הבחינה היותר תחתונה,
בחינת רגל שבנשמה, למשך
בה, היינו למטה מטה ביותר, משרש
ומקור הנשמה, בחינת הראש
שבנשמה⁶⁹ היינו מלמעלה מעלה
ביותר.

(66) תניא פמ"א (נז, ב) ופנ"ב (עב, ב). (67) ראה סה"מ תרל"ד ע' קכו. תרנ"א ע' קיט. ובכ"מ. (68) ראה אוה"ת תשא ע' א'תתקנז. סה"מ תרל"ד ע' קל. תרנ"א ע' קכג. (69) חסר סיום המאמר (המור"ל).